

kostelního jmění a o příjmech jeho i vydáních. O kostelním zařízení mají představení kostela dvojí inventář spolu s farářem sepsati a jeden z nich zaslati konsistoři; oni mají dále sepsati každoročně podrobný účetní výkaz o příjmech a vydáních a tento účet má býti okresnímu arciknězi (protopopu) u příležitosti jeho čtvrtletní visitace předložen, aby jej spolu s farářem prozkoumal. Účet jest spolu se všemi listinnými doklady zaslati konsistoři a odtud dále zemské správě.

VI. Co se tkne konkurenční povinnosti obcí, mají tyto poskytovat služby ruční a přípřežní; ostatní břemena stavební nese z části patron, z části farní obec, takže tato vedle prací povozných a ručních musí přispěti veškerými surovinami, polovinou hmotných výloh a třetinou ceny stavebního místa.

Náklad k církevním účelům rozvrhuje se na veškerý údy farní obce dle poměru přímých daní (viz násl. buk. zemské vlády ze dne 15. června 1857 č. 30 z. z.). (Viz čl. »Přirážky farní a »Církev řecko východní«.)

Obce školní.

I. Pojem a rozsah.

Školní obcí rozuměti jest souhrn všech členů obce přiškolených k určité škole. Místní rozsah školní obce (školní obvod) řídí se dle přiškolení a spadá buď v jedno s hranicemi místní obce nebo rozšířen jest na více obcí nebo více částí obce (místa, části jich nebo jednotlivé domy).

II. Dle říš. zákona ze dne 25. května 1868 č. 48 ř. z. (§ 10 lit. c) a dle zemských zákonů o dohledu ke školám nabývá právní postavení obcí školních repraesentativního rázu v obecní školní radě, která jakožto nejnižší orgán samosprávy školské obstarávati má záležitosti přikázané obci školní ve příčině dozoru nad školstvím národním a správy jeho (viz čl. Rada školní místní). Mimo to jest obec školní ve většině zemí též konkurenčním činitelem co do uhražování školských břemen; tak v Čechách (zem. zák. ze dne 24. února 1873 č. 16 z. z.), ve Slezsku (zem. zák. ze dne 28. února 1870 č. 74 z. z.), v Bukovině (zem. zák. ze dne 30. ledna 1872 č. 9 z. z.), v Istrii (zák. zem. ze dne 30. března 1870 č. 83 z. z.), v Korutanech (zem. zák. ze dne 27. října 1871 č. 23 z. z.), v Krajině (zem. zák. ze dne 28. prosince 1884 č. 4 z. z. z r. 1885), v Dolních Rakousích (zem. zák. ze dne 25. února 1890 č. 22 z. z.), v Horních Rakousích (zem. zák. ze dne 23. ledna 1870 č. 11 z. z.), v Solnohradsku (zem. zák. ze dne 10. ledna 1870 č. 10 z. z.), a v Tyrolsku (zem. zák. ze dne 30. dubna 1892 č. 8 z. z.).

Podle všech těchto zákonů zemských připadá obci školní péče o t. zv. věcné potřeby školy t. j. o zřízení a zachování školních budov, nájem, vytápění, osvětlování místností školních, opatření bytu pro správce školy a ony hospodářské místnosti, kterých je třeba pro místo učitelské, pozemky dotované, zřízení a udržování školních zahrad a tělocvičen, sady k hospodářským účelům zkušebním, opatrování a udržování zařízení školních a jiných nezbytných předmětů k vyučování. Ještě dále sahá povinnost školních obcí v Bukovině, ve Slezsku a Tyrolsku, kde školní obce částečně též přispívají ke služnému učitelstva resp. musí je uhražovati za přispění země. Naproti tomu nevztahuje se povinnost školních obcí na uhražování věcného nákladu škol měšťanských v Korutanech a Krajině, kterýžto náklad v Korutanech (včetně nákladu na 3 nejvyšší třídy osmitřídních škol měšť.) nese země a v Krajině školní okres (vyjímaje město Lublaň). Na Moravě,

v Dalmácii, Haliči, Štýrsku a Vorarlbersku přikázána jest povinnost k uhražování břemen školských v souhlasu s § 62 říš. zák. ze dne 19. května 1869 č. 62 ř. z. místní obci, pokud se týká, všem přiškoleným obcím jakožto místním obcím školním. Místní obec má pak podobně jako obec školní zpravidla opatřovati věcné potřeby, mimo to pak na Moravě, v Haliči a Vorarlbersku přispívati ke služnému učitelů spolu s okresem a zemí (v Haliči), nebo jen se zemí (na Moravě a ve Vorarlberku).

III. K uhražování nákladů školní obcí (místní obcí) nesených užití jest předkem vlastních příjmů místního školního fondu z trvalých smlouvou neb nadáním založených dávek a jiných zdrojů (odkazů, darů) nebo školních pokut (v Haliči) a školného (ve Slezsku a Tyrolsku). Pokud tyto příjmy nedostačují, uhradí se schodek přirážkami k daním přímým. Ve příčině opatření tohoto neuhrazeného nákladu shoduje se praxe v tom případě, spadají-li hranice obce školní v jedno s hranicemi obce místní, ježto osoby ke konkurenci zavázané jakožto členové obcí místních i školních jsou tytéž. Jinaké však tvářnosti nabývá věc tehdy, je-li k určité škole jedna nebo více obcí pouze částečně přiškoleny, sestává-li tedy obec školní z více částí obcí. V tomto případě jest praxe, zvláště v Čechách, velice sporná a to hlavně proto, ježto místní rada školní dle § 11 cit. zák. o konkurenci rozvrhnouti má neuhrazený náklad, jež obci školní jest nésti na jednotlivé přiškolené obce nebo části obcí dle poměru daně na tyto obce dle přiškolení připadající. Uhrazení nákladu právoplatně rozvrhnutého přísluší však výboru obecnímu (§ 12). Z toho odvozuje správní soudní dvůr (roz. ze dne 26. listopadu 1886 č. 3115 sb. »Budwinski« č. 3264, ze dne 22. prosince 1886 č. 2841 sb. »Budwinski« 3312 a ze dne 21. prosince 1887 č. 2927 sb. »Budwinski« 3832), že státi se musí opatření neuhrazeného nákladu školského vypsáním přirážek k daním celých místních obcí a nikoli jen k daním přiškolených částí obcí (míst). V jiném rozhodnutí (ze dne 7. června 1894 č. 2231) zastává správní soudní dvůr náhled, že jen tam rozhodným jest pouze přiškolení pro rozvržení školních přirážek, kde přikázána jest povinnost hraditi náklad na školy národní (výjimkou ze zásady § 62 říš. škol. z.) nikoli obci místní, nýbrž výslovně »školní obci« jakožto činiteli od místní obce rozdílnému, nebo kde výslovně stanoveno jest (jako v dolnorakouském zákonu zemském ze dne 25. února 1890), že opatření nákladů školní obcí uhražovaných provést se má přirážkami ku daním přímým, které předepsány jsou v oněch částech místní obce, které jsou přiškoleny.

IV. Výše přirážek školních. V Čechách nestává obmezení v tomto ohledu, ježto obecní přirážky k účelům školským nepodlehají ustanovení § 87 obec. ř., dle něhož vybírání přirážek určitou výší přesahujících závisí na vyšším povolení. V ostatních zemích korunních platí pro vybírání přirážek školních ustanovení o přirážkách obecních. V Čechách, Bukovině, Dolních Rakousích, Solnohradsku a Tyrolsku mohou takovým obcím školním, kterým nelze opatřiti náklady na nutnou stavbu školy novostavbu, přístavbu neb přestavbu bez citelné újmy, nebo které (jako v Haliči) uhraditi nemohou náklad na takové mimořádné výdaje stavební 40/0 přirážkou tříletou, poskytnuty býti podpory z prostředků zemských (zemského školního fondu) buď jako subvence nebo jako zúročitelné nebo nezúročitelné zálohy (půjčky). Podpory tohoto druhu mají místo jen na Moravě, v Korutanech, je-li obec školním věcným nákladem přetížena.

Z těchto mimořádných podpor zemských vyjmuty jsou v Čechách a na Moravě ony obce, které tvoří zvláštní městský okres školní a uhrazují veškeren náklad samy nečiníce při tom nároku na prostředky zemské. Toliko ve příčině dítek od školného osvobozených dostává se takovým obcím (v Čechách, zem. zák. ze dne 12. března 1888 č. 23. z. z.; na Moravě zem. zák. ze dne 12. prosince 1883 č. 77 z. z.) roční úhrnečné (paušální) náhrady z prostředků zemských, která může býti vyměřena v Čechách do 40⁰/₀ a na Moravě do 15⁰/₀ obnosu školního platu vypočteného dle tříletého průměrného počtu dítek.

Obce židovské náboženské.

I. Historický rozhled.

V dobách římsko-německých císařů nazývají prameny právní židy »servi camerae« (sluhy císařské pokladny) a ve zlaté bulě z roku 1356 prohlašuje císař Karel IV., že všickni židé hrdly i statky patří komoře, jsouce v moci císařově (»takže my dle své moci můžeme s nimi činiti, nakládati, jak chceme«). Taktéž švábské zrcadlo zřejmě zmiňuje se ve hlavě 146, § 4 o závislosti židův. Právo »míti židy« propůjčovali později němečtí císařové některým stavům říšským i biskupstvím; rovněž i opáčné právo, že nemusí židů ve své zemi trpěti povolovali císařové. Ačkoliv Karel IV. a syn jeho Václav udělili židům mnoho práv a stanovili přísné tresty na utlačování jich, vycházeli oba z tehdejšího právního stanoviska, že židé jakožto chráněnci panovníkovi přímo podléhají císařské komoře. Všeobecný sněm český r. 1501 konaný usnesl se, že vydá se židům v Čechách veřejný ochranný list, »že mají se po věčné časy u země koruny české trpěti a provinili se některý ze židů proti zemským zákonům, že se má toliko vinník potrestati, celému židovstvu že se to však nikterak přičítati nemá.« Tento list potvrdili po té: Ferdinand I., Maximilian II., Rudolf a Matyáš. Král Ferdinand II. propůjčil židům r. 1627 netoliko tytéž milosti jako jeho předchůdci, nýbrž rozšířil i jejich práva. Císařovna Marie Teresie nařídila sice vypovězení židů z Čech, než již příštího roku povolila jim další pobyt v zemi na neučitou dobu; duchovenstvu přikázala, aby nežádalo tax za sňatky židovské; prvorozencům dovolila ve sňatek vcházeť. Později přiznal se některým židům i inkolat; povolení k sňatkům záviselo též na jistých podmínkách (pat. ze dne 18. prosince 1744 ze dne 15. a 19. června 1745). R. 1780 prohlásil císař Josef II. v tolerančním ediktu, »že židům v Čechách nedostává se žádoucí osvěty a dovolených způsobů výživy, by se stali užitečnými členy státu«; týmž ediktem dovolilo se jim, aby zdělávali role, by se učili všem řemeslům a provozovali svobodná umění a obchod ve velkém šetříce všeobecných předpisů aby byli zproštěni od obvyklých dvojnásobných tax soudních. Ve sporech občanských prohlášen jest soudní řád za normu, projednání pozůstalostí na venkově přikázáno vrchnostem místním, jejichž ochrany požívali; dosud obvyklé taxy úmrtní se snížily; ve věcech manželských byli podrobeni všeobecným zákonům. Sešlo též z pokuty 1000 dukátů, která se určovala za přijetí cizího žida. Další krok k reorganizaci židovských poměrů právních učinil císař František, který vydal pro Čechy t. zv. patent židovský ze dne 3. srpna 1797 sv. 11 č. 13 sb. z. pol. a pro Halič židovský řád patentem ze dne 7. května 1789 (Kropatschkovy sbírky sv. 18 str. 361), což mělo židy sblížit s ustanoveními soukromého práva a setřít rozdíl mezi křesťanskými a židovskými podda-